

Social and cultural factors affecting violent crimes and preventive solutions in Khuzestan province

*Reza Abdolrahmani*¹

*Ebrahim Davoodi Dehaghani*²

*Reza Darvishi*³

Type of article: research article

Received: 17/12/2023

Accepted: 13/02/2024

NAJA Strategic Studies Quarterly/Vol.8/NO.4 (serial 30)/Winter 2024*129-158

DOR:10.1022034/ssj.2024.102628

Abstract

Background and purpose: The basic issue of this research is to identify various factors affecting the occurrence and spread of violent crimes in Khuzestan province, so that preventive solutions can be provided.

Method: This research is a descriptive analytical method and in terms of nature, it is a qualitative type of thematic analysis. Participants include 6 violent offenders and 4 judges in their cases. The research was conducted using a semi-structured interview and the interview was conducted until theoretical saturation, and in order to increase the internal and external validity, expert participants were used and thematic analysis method was used to analyze the textual data.

Findings: The findings indicate that, first of all, social factors such as not having a job and unemployment, drug abuse, the family's inability to provide the necessities of life, the father's addiction and the criminal himself, a large family and living in poor neighborhoods, and after that, cultural factors such as The nature of ethnic social life, illiteracy, living in the form of ethnic and tribal rituals and following blind prejudices have been very effective in the tendency to violent crimes.

Results: Family backgrounds, social and cultural gaps, geography, poverty, unemployment, loss of social capital and lack of adherence to ethics have an effect on the severity of violent crimes. In the meantime, among the three preventive strategies, the priority is social, cycle and penal prevention; At the same time, it is important to establish and strengthen social and cultural centers, cultural support for the people of the region, and special and big investment in prevention of crime.

Keywords: social factors, cultural factors, violent crimes, prevention, Khuzestan province.

1. Associate Professor, Department of Social Sciences, Amin Comprehensive University of Police Sciences, Tehran, Iran (corresponding author) abdolrahmanireza58@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Strategic Management and Future Studies, Amin Comprehensive University of Police Sciences, Tehran, Iran, Ebrahim.davoodi@apu.ac.ir

3. Senior Expert in Police Command and Management, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran, darvishi@gmail.com

عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر جرایم خشن و راهکارهای پیشگیرانه در استان خوزستان

رضا عبدالرحمانی^۱

ابراهیم داودی دهقانی^۲

رضا درویشی^۳

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۴

فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا/سال هشتم/ شماره ۴ (پیاپی ۳۰)- زمستان ۱۴۰۲* ۱۲۹-۱۵۸

DOR:10.1022034/ssj.2024.102628

چکیده

زمینه و هدف: مسئله اساسی این تحقیق آن است که عوامل گوناگون موثر بر وقوع و گسترش جرایم خشن در استان خوزستان را شناسایی کند تا از طریق آن بتوان راهکارهای پیشگیرانه را ارائه کرد.
روش: این پژوهش از نظر روش توصیفی تحلیلی است و به لحاظ ماهیت، کیفی از نوع تحلیل مضمون است. مشارکت‌کنندگان شامل ۶ نفر از مجرمان مرتکب جرم خشن و ۴ نفر از قضات پرونده‌های آنها هستند. پژوهش با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد و تا اشباع نظری مصاحبه به عمل آمد و به منظور افزایش روایی درونی و بیرونی نیز از مشارکت‌کنندگان متخصص و برای تحلیل داده‌های متنی، از روش تحلیل مضمونی استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها حاکی است که در درجه اول، عوامل اجتماعی مانند نداشتن شغل و بیکاری، مصرف موادمخدر، عدم توانایی خانواده در تأمین مایحتاج زندگی، اعتیاد پدر و خود مجرم، خانواده پرجمعیت و زندگی در محله‌های فقیر و بعد از آن، عوامل فرهنگی مانند ماهیت زندگی اجتماعی قومی، بی‌سوادی، زندگی در قالب رسومات قومی و قبیله‌ای و پیروی از تعصبات کورکورانه، در گرایش به جرایم خشن بسیار موثر بوده‌اند.

نتایج: زمینه‌های خانوادگی، شکاف‌های اجتماعی و فرهنگی، جغرافیا، فقر، بیکاری، افت سرمایه اجتماعی و عدم پایبندی به اخلاقیات بر شدت جرایم خشن تأثیر دارد. در این بین، از سه راهکار پیشگیرانه، اولویت با پیشگیری اجتماعی، موضعی و کیفری است؛ ضمن آنکه تأسیس و تقویت مراکز اجتماعی، فرهنگی، حمایت‌های فرهنگی از مردم منطقه و سرمایه‌گذاری ویژه و کلان در پیشگیری‌ها مهم است.

واژگان کلیدی: عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی، جرایم خشن، پیشگیری، استان خوزستان.

۱. دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه جامع علوم انتظامی‌امین، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

abdolrahmanireza58@gmail.com

۲. دانشیار گروه مدیریت راهبردی و آینده‌پژوهی، دانشگاه جامع علوم انتظامی‌امین، تهران، ایران،

Ebrahim.davoodi@apu.ac.ir

۳. کارشناس ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی، دانشگاه جامع علوم انتظامی‌امین، تهران، ایران، darvishi@gmail.com

مقدمه

اگرچه درمیان آسیب‌های اجتماعی، جرایم خشن از نظر کمی درصد کمتری را به خود اختصاص داده‌است اما به سبب هزینه‌های روانی، اجتماعی و اقتصادی سنگین و طولانی‌مدت، ایجاد رعب و وحشت در جامعه و سلب آرامش و مانند آن، تأکید عمده جرم‌شناسان، روان‌شناسان و جامعه‌شناسان کشور در توجه به این جرایم (خراطیها و جاوید، ۱۳۸۴: ۱۶) بسیار با اهمیت است.

از نگاه جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان، توجه و بررسی جرایم خشن به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، از این رو اهمیت دارد که میزان این‌گونه جرایم نمودار خصایص یک جامعه کل است. آنها بر این باورند که این میزان و البته اشکال گوناگون این جرایم به نحوی تصادفی تغییر نمی‌کند، بلکه تابعی از اوضاع و احوال متعدد اجتماعی و رخدادهای اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی است. بر همین اساس، مهم‌ترین وظیفه یک عالم اجتماعی در وهله نخست، شناخت علل وجودی این جرم، اوضاع و احوال اجتماعی و ارتباط آن با پدیده‌های اجتماعی دیگر (آرون، ۱۳۹۳) و در مرحله بعد، نسبت‌های موجود میان این جرایم و تحولات مربوط به آن با پدیده‌های اجتماعی دیگر است. اگرچه جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان دسته‌بندی‌های مختلفی در خصوص عوامل موثر بر بروز و گسترش جرایم - به‌طور کلی - و جرایم خشن - به‌طور خاص - برشمرده‌اند و راهبردهایی برای پیشگیری از آن ارائه کرده‌اند، اما هنوز تحقیقات در این باره در ابتدای راه است. در حالی که برخی از این دیدگاه‌ها بر محیط زندگی (خانواده، محل زندگی، کار، کالبد شهری و مانند آن)، تأثیر بحران‌های اجتماعی - اقتصادی و تأثیر رسانه‌های جمعی در بروز و گسترش انواع جرایم خشن تأکید کرده‌اند، برخی دیگر، بر اعتماد به نفس افراد، ویژگی‌های فردی و چگونگی نظارت والدین متمرکز شده‌اند (شرمن و اک، ۲۰۰۲). در این بین، راهکارها و راهبردهای پیشگیری نیز دارای وضعیتی مشابه است؛ به این صورت که برای مثال، راهبردهای قانون‌محور و فردی‌گرایانه اصولاً بر امور شخصی فارغ از فضای زندگی، جامعه و تحولات اجتماعی (مجرمان و پدیده جرم) تأکید دارد. در چنین شرایطی، نه درک چرایی و چگونگی بروز و

گسترش جرایم خشن، درکی دقیق است و نه راهبردهای (فردی، گروهی، اجتماعی و ملی) برگرفته از آن.

مطالعات داخلی حاکی از افزایش آسیب‌های اجتماعی در کشور است (زارع، ۱۳۹۵: ۹۹؛ علیزاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ ایارگر، ۱۴۰۰؛ الماسی و همکاران، ۱۴۰۱؛ احتشامی و همکاران، ۱۴۰۲). در این بین، استان خوزستان با ۲۹ شهرستان و جمعیت ۵ میلیونی، از جمله مناطقی است که میزان جرایم خشن در آن، تقریباً بیشتر از متوسط کشور است و به‌همین سبب، نیازمند توجه ویژه است. تنوع و ترکیب جمعیتی ساکن در استان همچون قومیت‌های عرب، لر و بختیاری و مانند آن، خرده‌فرهنگ‌های گوناگونی را ایجاد کرده است که خود به پیچیده‌تر شدن وضعیت جرایم خشن افزوده است. این شرایط همراه با هم‌مرز بودن با کشور بی‌ثبات عراق و نیز ورود سلاح‌های غیرمجاز از این کشور و ترکیب تعصبات عشیره‌ای و قبیله‌ای، منجر به وخامت اوضاع امنیتی این استان گردیده است. بر همین اساس، مهم‌ترین مسئله این پژوهش (باتوجه به مطالعات اکتشافی، آمارهای موجود و نیز نظرات مسئولان، فرماندهان و مدیران فراجا و اصحاب رسانه) آن است که نخست، «عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر جرایم خشن در این استان کدام‌اند» و دوم، «راهکارهای پیشگیرانه در فرماندهی انتظامی استان خوزستان کدام‌اند». به عبارت دیگر، زمینه‌ها و بسترهای اجتماعی - فرهنگی وقوع و گسترش جرایم خشن چیست و چگونه و از چه طریقی می‌توان از وقوع و گسترش این جرایم پیشگیری نمود؟

پیشینه

احتشامی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل روند جرایم خشن (مورد مطالعه استان مازندران از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱)» دریافتند که جرایم خشن در ۵ سال اخیر در استان مازندران عبارت‌اند از تیراندازی، سرقت مسلحانه، سرقت به عنف، قتل و چاقوکشی.

الماسی و همکاران (۱۴۰۱) در یک تحقیق مشترک با عنوان «پیشگیری از جرایم خشن بزرگسالان ناشی از بزه‌دیدگی دوران کودکی» دریافتند که با ارائه راهکارهایی در قالب پیشگیری کیفری از طریق جرم‌انگاری حمایتی و کیفرگزینی

حمایتی و پیشگیری غیرکیفری از طریق شناسایی کودکان مستعد بزه‌دیدگی و مراقبت از آنها و ایجاد خط تلفنی ویژه برای اعلام کودک‌آزاری، روان‌درمانی و ارائه تدابیر بازپروری و بازتوانی کودک آزاردیده و آگاه‌سازی و آموزش به خانواده‌ها، می‌توان امیدوار بود که شیوع این پدیده کاهش یافته و کودکان سالم امروز، فردایی بهتر را برای ایران رقم بزنند.

حیدری و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل پدیدارشناختی ادراک زندانیان جرایم خشن استان مازندران» دریافتند که شکل‌گیری هویت مجرمان دارای تعلق خاطر به خرده‌فرهنگ لات‌بازی، با نمایش ریاضت داوطلبانه، پذیرش افتخارآمیز برچسب داغ و ننگ، ذهنیت، همدلی و همراهی با سرنوشت هم‌طبقگان در این استان شکل گرفته‌است.

معظمی‌گودرزی (۱۳۹۸) در تحقیق خود با عنوان «تأثیر اقدامات انتظامی بر پیشگیری از سرقت به عنف» دریافت که اقدامات انتظامی بر پیشگیری از سرقت به عنف تأثیر مستقیم و غیرقابل‌انکاری دارد؛ همچنین، اقدامات مقابله‌ای، کنترلی، تعاملی و اطلاعاتی بر پیشگیری از وقوع سرقت به عنف رابطه مستقیم و موثری دارد.

علیزاده و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل موثر بر ارتکاب جرایم خشن و خاص در بین مجرمین در زندان شهرستان سیرجان» دریافتند که رفتار انحرافی آموختنی است و در فرآیند ارتباط با دیگران، به‌ویژه در خانواده آموخته می‌شود. در مجموع می‌توان گفت عواملی مانند سابقه زندان و تحصیلات کم والدین، درآمد ناچیز و والدین معتاد یا والدین مجرم با سابقه زندان، بر مجرم‌شدن فرد تأثیرگذار بوده‌است.

میرزابیگی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «علل جرم‌شناختی ارتکاب جرایم خشن در شهر کرمان» اذعان داشتند که متغیر خانواده پرجمعیت و فرزند وسط‌بودن، بیشترین و سپس به‌ترتیب، متغیرهای خشونت جامعه غمگین و نبود مکان تخلیه هیجان و ضعف حمایتی خانواده در جایگاه بعدی علل جرم‌شناختی ارتکاب جرایم خشن در شهر کرمان قرار دارند.

به باور ملکی و همکاران (۱۳۹۶) می‌توان با فراهم‌آوردن زمینه‌های ازدواج آسان، شیوه‌های تربیتی درست والدین، اعمال دقیق نظارت و کنترل خشم، فراهم‌آوردن فضای آموزشی و کاهش تورم اقتصادی، از میزان جرایم خشن کاست.

مرشدی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی شیوه‌های موثر پیشگیری وضعی از سرقت به عنف» دریافت که ۶۴ درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند که راهکارهای اثربخش پیشگیری وضعی در حد خیلی زیاد باعث پیشگیری از سرقت به عنف می‌شوند. نتایج این پژوهش حکایت از این دارد که مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) در کاهش سرقت‌های به عنف و بافت محیطی نامناسب در افزایش سرقت‌های به عنف و رفتار افراد بزه‌دیده در افزایش سرقت‌های به عنف شهر ارومیه دخیل است.

کلی^۱ (۲۰۲۳) در مقاله خود، با تأکید بر مبحث پیشگیری بر نو کیفری جدید و قدیم، به این نتیجه می‌رسد که باید به‌جای کیفرشناسی سختگیرانه به کیفرشناسی از نوع تداوم توانبخشی در چارچوب پیشگیری از جرم و مقابله با خشونت روی آورد.

هارون و وندویر^۲ (۲۰۲۲) به انواع خشونت‌ها و جرایمی که علیه افسران پلیس صورت می‌گیرد، اشاره کرده و اذعان می‌دارند که تبعض، نابرابری‌ها، سختگیری‌ها و خشونت‌های بی‌مورد پلیس، وضعیت بد اقتصادی، تفاوت‌های فرهنگی و وجود سلاح در جامعه، از جمله علل وقوع این جرایم خشن برضد پلیس‌هاست.

جوز^۳ (۲۰۲۱) در پژوهش خود بر این موضوع تأکید می‌کند که مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی و محیطی بر جرم خشن تأثیر دارد و نه عوامل بیولوژیکی. به عقیده او، اقتصاد ضعیف خانواده، زندگی اجتماعی در سطح پایین جامعه و همچنین، مواجهه با گروه‌های خلافکار و قرارگرفتن در خانواده‌هایی با سوابق

1. Kelly

2. Haoran & Vandeviver

3. Jaws

بد، خشونت در دوران کودکی، حملات فیزیکی و سایر عوامل تعیین کننده محیطی باعث افزایش جرم، جنایت و خشونت می شود.

یافته‌های وگان^۱ (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که استفاده متعادل از راهبردهای پلیسی پاسخگو و پیشگیرانه برای کاهش خشونت و جرایم خشن موثر است. طبق این پژوهش، هنگامی که افسران مجری قانون به‌طور مؤثر به خشونت پاسخ نمی‌دهند و یا استراتژی‌های پیشگیری از جرم در یک جامعه وجود ندارد، جرم خشن در محله افزایش می‌یابد و زمانی که شهروندان افسران اجرای قانون را (به‌عنوان عوامل مشروع و مؤثر اقتدار) درک نمی‌کنند، احتمال گرایش به خشونت در آن جامعه محتمل تر است.

مگیور و همکاران^۲ (۲۰۱۷) در مبحث پیشگیری از جرایم خشن، ضمن تأکید بر افزایش جرایم خشن در دنیا، بیان کردند که بدون همکاری و مشارکت کلیت جامعه، پیشگیری از جرم امکان پذیر نخواهد بود.

یافته‌های سیتسما^۳ (۲۰۱۵) در این خصوص نشان می‌دهد که رابطه معناداری میان نژاد و قومیت پلیس‌ها با پیشگیری از جرایم خشن در مناطق قومی و نژادی وجود دارد. وی بر این اعتقاد است که تفکیک مسکونی بر اساس نژاد/قومیت با نرخ بالاتر جرم خشن همراه است.

در یک جمع‌بندی کلی، می‌توان گفت که این پژوهش، از جهات مختلف با سایر پژوهش‌ها متفاوت است؛ زیرا در ابتدا، تلاش نموده‌است تا با استفاده از روشی کیفی، هم تعاریف و هم دیدگاه‌های نخبگان را با استفاده از اطلاعات دست اول و نیز مطلعین بومی منطقه، درک، دسته‌بندی و تحلیل کند؛ دوم، موضوع و منطقه مورد بررسی، برای اولین بار است که مورد تأکید و تمرکز قرار گرفته‌است؛ سوم، در خصوص یافته‌ها و هدف، تلاش داشته‌است تا به پیشگیری اجتماعی و انتظامی جرایم خشن اهتمام کند؛ بنابراین، پژوهش حاضر، هم برای تفاوت‌ها و هم روش و یافته‌ها نیازمند توجه ویژه از سوی محققان و فرماندهان انتظامی است.

1. Vaughn

2. Maguire, M., Brookman, F., & Robinson, A.

3. Sytsma

مبانی نظری

دیدگاه‌های مختلفی در مورد دسته‌بندی (نظریه‌ها، ابزار و مانند آن) اقدامات پیشگیرانه از جرم وجود دارد که به سبب گستردگی آنها (و نیز کیفی بودن مقاله حاضر) نمی‌توان از همه آنها یاد کرد (سلطان و همکاران، ۲۰۲۱؛ کول میتز و همکاران^۱، ۲۰۲۳). استانیوچ^۲ پیشگیری از جرم را در سه خصیصه یا شکل کلی توصیف می‌کند که از آن به‌عنوان پیشگیری اولیه^۳، پیشگیری ثانویه^۴ و پیشگیرانه ثالثیه^۵ نام برده شده‌است. دومین گروه از اقدامات پیشگیرانه (به‌عنوان نمونه مراجعه فرماید به: وان دیک و دی وارد^۶، ۱۹۹۷) شامل دسته‌بندی‌هایی مانند دسته‌بندی اومالی و ساتن^۷ است که در آن، رویکردهای پیشگیری از جرم براساس کاهش فرصت‌های جرم یا پیشگیری اجتماعی دسته‌بندی شده‌اند. مشابه همین تقسیم‌بندی، تونری و فارینگتون^۸، راهبردهای پیشگیری از جرم را با عناوین پیشگیری انتظامی^۹، پیشگیری وضعی^{۱۰} و پیشگیری جامعه‌ی^{۱۱} (اجتماعی) تقسیم می‌کنند؛ درحالی‌که باتومس^{۱۲} از پیشگیری‌های وضعی، اجتماعی و توسعه‌ای سخن می‌گوید.

صرف‌نظر از تعدد و تنوع دسته‌بندی‌های یادشده در بالا، هریک از آنها، تقسیم‌بندی اقدامات و تدابیر پیشگیرانه را از زاویه خاصی موردتوجه قرار داده‌اند؛ برای نمونه، تقسیم‌بندی اول براساس «تقدم و تأخر ظهور انواع پیشگیری»، تقسیم‌بندی دوم براساس «ماهیت اقدامات پیشگیرانه» و طبقه‌بندی سوم نیز یک تقسیم‌بندی «کاربردی» است که توسط سازمان ملل متحد ارائه شده‌است (سازمان ملل متحد، ۲۰۰۵، ب).

1. Cole-Mitz
2. Stanwick
3. Primary Prevention
4. Secondary Prevention
5. Tertiary Prevention
6. Van Dijk & De Waard
7. O'Malley & Sutton
8. Tonry & Farrington
9. Law enforcement Prevention
10. Situational prevention
11. Community Prevention
12. Batoms

جرایم خشن: بر طبق قانون مجازات اسلامی، جرایم خشن شامل قتل، منازعه (ضرب و جرح و اسیدپاشی و مانند آن)، تهدید اشخاص، آدم‌ربایی، سقط جنین، جرایم جنسی به عنف و اکراه، زورگیری و سرقت مسلحانه است. جرایم خشن آن دسته از جرایمی (جرایم) و نه ناهنجاری‌ها، کج‌روی‌ها و انحرافات و یا حتی گناهان) است که بر رفتار مجرمان تأکید داشته (البته با نیم‌نگاهی به شدت مجازات‌ها، نظر افراد، نوع جرم و مانند آن) و فعلی دانسته می‌شود که خشونت‌بار و پرخاشگرانه است و معمولاً با استفاده از سلاح (گرم و یا سرد) انجام می‌گیرد، مخرب، صدمه‌زننده و آسیب‌زا است، حساسیت‌های اجتماعی - حقوقی زیادی را برمی‌انگیزد، با زور، تهدید، رعب و وحشت همراه است و آثار و پیامدهای شدید و ماندگار (هم برای بزه‌دیده و هم جامعه) روحی و روانی دارد. براساس این تعریف، درخصوص مصادیق جرایم خشن، برای نمونه می‌توان به جرم قتل عمد برنامه‌ریزی‌شده، تجاوز به عنف، سرقت به عنف و تهدید به حمله مشدد، گروگان‌گیری و سرقت مسلحانه، نزاع همراه با ضرب و شتم، اسیدپاشی و مانند آن اشاره کرد (عبدالرحمانی و ایارگر، ۱۳۹۸: ۴۳).

انواع جرایم خشن: اگرچه هنوز تعریف دقیقی از جرایم خشن و مصادیق و ویژگی‌های جرایم خشن وجود ندارد، با این وصف، آدم‌کشی یا قتل، سرقت مسلحانه و یا سرقت‌های توأم با ضرب و جرح شدید، دزدی‌های شبانه همراه با ایجاد رعب و وحشت، کودک‌آزادی و سالمندآزادی، آدم‌ربایی و گروگان‌گیری، تجاوز به عنف و زورگیری، سرقت بانک و تلافروشی را جرم خشن نامیده‌اند (عبدالرحمانی و ایارگر، ۱۳۹۸).

قتل عمد: قتل عمد را می‌توان از بند الف ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی استنباط کرد (میر محمد صادقی، ۱۳۹۲: ۱۰۴).

تجاوز به عنف: تجاوز به عنف نوعی رفتار خشن و تحقیرآمیز است که از طریق اعمال جنسی و برای ابراز قدرت و خشم صورت می‌گیرد، در چنین مواردی، رابطه جنسی به‌ندرت موضوع اصلی است و در بسیاری از موارد، مسائل جنسی در خدمت نیازهای غیرجنسی درمی‌آیند (رضایی، ۱۳۹۶: ۳۹).

نزاع نزاع همراه با ضرب و شتم: نزاع به عنوان یک آسیب اجتماعی، اغلب ناظر به پدیده ضرب و شتم میان حداقل دو نفر است و تعریف اصطلاحاتی آن عبارت است از کنش جمعی دو یا چند نفر که به قصد آسیب رساندن به انسان دیگری صورت می‌گیرد.

سرقت مسلحانه: سرقت مسلحانه نوعی از سرقت است که در آن، از سلاح به عنوان ابزار تهدید استفاده می‌شود. آنچه در سرقت مسلحانه حائز اهمیت است، کیفیات شکل عناصر تشکیل‌دهنده آن است. این جرم ممکن است به صورت سازمان یافته و یا عادی اتفاق بیفتد. اگر هدایت و رهبری گروه توسط فرد معینی بوده و ارتباط سیستمی بین اجزای آن موجود باشد، جرم سازمان یافته است.

پیشگیری از جرم: «پیشگیری از جرم» شامل راهبردها و تدابیری است که درصدد کاهش خطر وقوع جرایم و کاهش تأثیرات مضر بالقوه آنها بر اشخاص و جامعه (شامل ترس از جرم) از طریق تحت‌تأثیر قرار دادن عوامل متعدد موثر در آنهاست. اعمال قوانین، مجازات‌ها و اقدامات اصلاحی و تربیتی، هرچند که نقش پیشگیرانه دارند، با فرض پوشش جامع موضوع در سایر اقدامات سازمان ملل متحد، از قلمرو این رهنمودها خارج شده‌اند (سازمان ملل متحد، ۲۰۰۵ ب). «پیشگیری از جرم (خشن) به نوعی پیش‌بینی، شناسایی و تحلیل عوامل دخیل در بروز جرم خشن و ابداع و به‌کارگیری ابزار و اقداماتی برای کنترل، از بین بردن یا کاهش جرایم خشن در یک جامعه یا کشور است.

آنچه در این پژوهش مبنای چارچوب نظری قرار می‌گیرد، مرور مباحث بالا با تأکید بر متن مصاحبه‌ها در یافتن چرایی وقوع و گسترش جرایم خشن و در ادامه، راهکارهای پیشگیرانه از آن است؛ بنابراین، چارچوب نظری در معنای تحقیقات کمی در این مقاله مطمع نظر نیست.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی، به لحاظ ماهیت و رویکرد روش‌شناختی از نوع مطالعات کیفی است و به روش تحلیل مضمون انجام شده است.

برهمن اساس، هدف پژوهش حاضر، یافتن عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر جرایم خشن و راهکارهای پیشگیرانه (در منطقه فرماندهی انتظامی استان خوزستان) نه با طراحی یک چارچوب نظری مبتنی بر نظریه‌های مشهور و فرضیات موجود، بلکه با استفاده از دیدگاه‌های نخبگان محلی است. با توجه به کیفی بودن تحقیق و نیز منطقه مورد مطالعه، دو طیف از جمعیت مشارکت‌کننده مورد تأکید قرار گرفته است؛ طیف اول شامل مجرمین زندانی جرایم خشن به تعداد ۸۵ نفر و طیف دوم، شامل قضات دادگستری (شامل دادگاه کیفری یک، قضات دادگستری دادگاه انقلاب) به تعداد ۱۸ نفر بود. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، به صورت هدفمند است؛ به این معنا که پژوهشگران به عمد، به سراغ افراد و نمونه‌هایی رفتند که بیشترین اطلاعات را درباره جرایم خشن با تأکید بر منطقه مورد مطالعه داشته و یا با آن مواجه بوده‌اند؛ یعنی مجرمان مرتکب جرم خشن و «قضات پرونده‌های آنها».

مصاحبه با نمونه‌ها برای گردآوری اطلاعات تا زمانی پیش رفت که بتوان اطلاعات جدیدی به دست آورد. به مجرد اینکه اطلاعات به اشباع نظری یا کفایت نظری رسید، جمع‌آوری اطلاعات از طریق مصاحبه‌ها (با پرسش از ۶ نفر قاضی و ۴ نفر از زندانیان) به اتمام رسید. ابزار گردآوری اطلاعات، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با نمونه‌های انتخاب‌شده، از طریق پرسش درباره تجربیات مشارکت‌کنندگان در خصوص عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر جرایم خشن و راهکارهای پیشگیرانه در فرماندهی انتظامی استان خوزستان بود. تعداد مصاحبه‌ها ۱۲ جلسه بود که هر کدام از ۴۵ دقیقه تا ۱۱۰ دقیقه به طول انجامید. مطالب مصاحبه در حین پرسش و پاسخ به‌طور دقیق نوشته شده و بلافاصله تنظیم، دسته‌بندی و تحلیل می‌شد. در ادامه، مضامین در سه مرحله مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر مفهوم‌سازی شدند. برای روایی تحقیق اعتبار بر اساس روش گوبا و لینکن و هماهنگی متن‌ها با مصاحبه‌شوندگان و برای پایایی آن، از مثلث کدگذاران استفاده شد. تجزیه و تحلیل یافته‌ها با تأکید بر ده پرسش تحقیق، در چهار مرحله انجام گرفت: جمع‌آوری، سازماندهی،

کدگذاری در تحلیل محتوای کیفی و بالاخره تجزیه و تحلیل داده‌ها برای تولید بینش‌های معنادار پس از تشکیل جداول مضامین.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کننده‌ها در قالب جدول زیر آمده‌است.

جدول ۱. ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان

ویژگی‌ها	افسران انتظامی	فراوانی	قضات	فراوانی	مجرمان	
سن	۴۵-۳۵	۷	۴۵-۳۵	۴	۴۵-۳۵	۴
	۵۵-۴۵	۸	۵۵-۴۵	۰	۵۵-۴۵	۲
	۵۵ سال به بالا	۰	۵۵ سال به بالا	۰	۵۵ سال به بالا	۰
جنسیت	مرد	۱۵	مرد	۴	مرد	۶
	زن	۰	زن	۰	زن	۰
وضعیت تأهل	مجرد	۰	مجرد	۰	مجرد	۵
	متأهل	۱۵	متأهل	۴	متأهل	۱
سابقه خدمت	۱۰-۱۵ سال	۱	۱۰-۱۵ سال	۱	سرقت به عنف و تجاوز	۱
	۱۶-۲۵ سال	۱۰	۱۶-۲۵ سال	۳	سرقت به عنف	۴
	۲۶ سال به بالا	۴	۲۶-۳۵ سال	۰	سرقت مسلحانه	۱
سطح تحصیلات	لیسانس	۹	فوق لیسانس حقوق جزا	۲	۱ سال	۲
	فوق لیسانس	۶	دکترای حقوق جزا و جرم‌شناسی	۲	۲ سال	۲
	افسر پرونده آگاهی	۱	قاضی	۴	۴ سال	۲
شغل	کارشناس انتظامی و آگاهی	۸	.	۰	سطح تحصیلات	۶
	کارشناس آگاهی	۶	.	۰	شغل	۵
	آگاهی	۸	.	۰	کارگر ساده	۱
رسته خدمتی	انتظامی	۷	.	.	میزان درآمد	۲
	۱ میلیون	۲
	دو میلیون	۲
.	.	.	.	سه میلیون	۲	۲

نظرات مجرمین و قضات

جدول ۲. سوال اول: منظور شما از جرایم خشن چه نوع جرایمی هستند و انواع آن کدامند؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
به جرایمی گفته می‌شود که با استفاده از چاقو و قمه انجام می‌شود؛ مانند جرایمی که مقرون به تهدید اشخاص و افراد است و همراه داشتن سلاح سرد و گرم مانند قمه، چاقو، سلاح جنگی و مانند آن که منجر ضرب و جرح و آسیب روحی بزه‌دیده می‌شود؛ مانند قتل، سرقت مسلحانه، به عنف، تجاوز ادم‌ربایی و مانند آن.	سرقت به عنف، مسلحانه، مقرون به تهدید اشخاص و افراد است و همراه داشتن سلاح سرد و گرم مانند قمه، چاقو، تجاوز، آدم‌ربایی و مانند آن.
به جرمی می‌گویند که با استفاده از چاقو و تهدید و ضرب و جرح انجام می‌شود. به جرایمی که آسیب‌های جسمی و روحی شدید به افراد بزه‌دیده وارد می‌کند؛ مانند سرقت مسلحانه، به عنف، قتل، تجاوز و آدم‌ربایی.	سرقت به عنف، تجاوز، قتل، به عنف، قتل، تجاوز، آدم‌ربایی
به جرایمی گفته می‌شود که از چاقو، کلاشینکف و قمه استفاده شود مانند جرایمی که همراه با تهدید، آسیب روحی و جسمی فرد بزه‌دیده است. قتل، سرقت مسلحانه، به عنف، تجاوز.	سرقت به عنف، مسلحانه، قتل، سرقت مسلحانه، به عنف، تجاوز
جرمی که با زور و تهدید انجام شود. جرایمی که بر علیه تمامیت جسمانی و حقوق اشخاص و همراه با تعدی و تهدید است؛ مانند تجاوز به عنف، قتل، سرقت مسلحانه، به عنف.	سرقت احشام، سرقت به عنف، قتل، سرقت مسلحانه، به عنف
جرمی که از قمه، ساتور و چاقو استفاده می‌شود؛ مانند سرقت به عنف، مسلحانه، قتل.	سرقت به عنف، مسلحانه، قتل
جرمی که با توسل به زور است؛ مثل هل دادن و قمه‌کشی و بیرون آوردن چاقو از کمر خود و اموال مردم پس از آن سرقت می‌شود؛ مانند کیف‌قاپی با توسل به زور.	سرقت به عنف، مسلحانه، کیف‌قاپی با زور

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۲ بیانگر این موضوع است که جرایم خشن از دیدگاه مجرمان و قضات شامل جرایمی مانند قتل، سرقت مسلحانه، سرقت به عنف، تجاوز، تیراندازی، کیف‌قاپی با زور است.

جدول ۳. سوال دوم: وضعیت جرایم خشن در جامعه خود را طی یک دهه گذشته چگونه ارزیابی می‌کنید؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
سرقت مسلحانه، به عنف و قتل در استان خوزستان روند در حال افزایش است.	روند افزایشی
جرم‌های خشن با تهدید سلاح‌های سرد و گرم روزبه‌روز بیشتر می‌شود.	روند افزایشی
جرایم خشن مانند سرقت با سلاح در سطح استان خوزستان روند افزایشی داشته‌است.	روند افزایشی
این‌گونه جرم‌ها نسبت به قبل بیشتر شده‌است.	روند افزایشی
سرقت‌های خشن با تهدید چاقو بیشتر می‌شود.	روند افزایشی
این‌گونه سرقت‌ها با تهدید فرد و کتک‌کاری و مجروح‌کردن فرد با چاقو یا قمه انجام می‌شود.	روند افزایشی

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۳ بیانگر این موضوع است که جرایم خشن از دیدگاه مجرمان و قضات جرایم خشن استان خوزستان، با تهدید سلاح‌های سرد و گرم روزبه‌روز بیشتر می‌شود.

جدول ۴. سوال سوم: زمینه و بسترهای مختلف جرایم خشن چه چیزهایی می‌تواند باشد؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
نداشتن شغل، بیکاری، درآمد نداشتن جهت مایحتاج خانواده، نبود مکان، اداره و سازمانی برای مراجعه جهت به‌دست‌آوردن شغل و شغل‌یابی، فرزند طلاق و اعتیاد به مواد مخدر صنعتی و سنتی.	زمینه اجتماعی - فرهنگی، فقر اقتصادی.
داشتن خانواده پرجمعیت و نداشتن شغل مناسب جهت معیشت زندگی، بیکاری، فرزند طلاق، دوستان خلافکار، کمبود محبت در خانواده، قاچاق سلاح و مهمات غیرمجاز به داخل کشور از طریق مرز کشور عراق، حاشیه‌نشینی و مانند آن.	فقر اقتصادی، فقر فرهنگی و اجتماعی.
مصرف مواد مخدر، فقر فرهنگی، محیط آلوده، ورود قاچاقچیان به داخل استان از طریق مرز عراق، کمبود محبت خانوادگی، پرجمعیت بودن خانواده، عدم توزیع عادلانه ثروت و خدمات شهری و روستایی،	زمینه فرهنگی، فقر اقتصادی، فقر فرهنگی و اجتماعی.
بیکاری در بین افراد، گرانی‌ها، سلاح زیاد در دسترس افراد، محیط آلوده زندگی، حاشیه‌نشینی، ازهم‌گسیختگی خانواده‌ها، دوستان ناباب، باورهای غلط در منطقه و حاشیه‌نشینی.	فقر اقتصادی، فقر فرهنگی و اجتماعی.
کمبود محبت در خانواده، مصرف مواد مخدر صنعتی شیشه، دوستان ناباب، فقر خانواده، بیکاری و فقر، پرجمعیت بودن خانواده.	زمینه اجتماعی - فرهنگی

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
بیکاری، فقر خانواده، کتک کاری توسط پدر خانواده و بیرون انداختن از منزل، طلاق مادر، بی‌سواد بودن خانواده و فقر فرهنگی،	زمینه اجتماعی - فرهنگی

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۴ بیانگر این موضوع است که زمینه و بسترهای مختلف جرایم خشن از دیدگاه زندانیان و قضات استان خوزستان شامل قومیت، محیط اجتماعی، بیکاری و اعتیاد افراد، عوامل اقتصادی، عدم توزیع عادلانه ثروت و خدمات شهری و روستایی، تراکم و افزایش جمعیت و عدم برخورد‌های مناسب قضایی، بی‌عدالتی در استفاده از نیروی انسانی بومی، ایجاد اختلاف‌افکنی و تفرقه در بین اقوام، قاچاق سلاح و مهمات غیرمجاز به داخل کشور از طریق مرز کشور عراق است و در مجموع، این جرایم با مسائل اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی کاملاً تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

جدول ۵. سوال چهارم: چه عواملی می‌تواند باعث گرایش یک فرد به جرایم خشن شود؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
دوستان ناباب، محیط زندگی آلوده، نداشتن درآمد خانواده به‌صورت مستمر، فقر، بیکاری، حاشیه‌نشینی، اعتیاد به موادمخدر، بیکاری، مسائل ناموسی در استان، خرده‌فرهنگ‌ها و باورهای غلط، فقر اقتصادی و فقر فرهنگی.	عامل اجتماعی و فرهنگی
عدم اشتغال مناسب، محیط زندگی آلوده، بی‌سواد، حاشیه‌نشینی، اعتیاد به موادمخدر، وضعیت بد معیشت خانوادگی، باورهای غلط، حاشیه‌نشینی و مصرف موادمخدر.	عامل اجتماعی و فرهنگی
دوستان ناباب، محیط زندگی آلوده، نداشتن درآمد خانواده به‌صورت مستمر، وفور سلاح در استان خوزستان با توجه به داشتن مرز مشترک با کشور عراق و قاچاق سلاح.	عامل اجتماعی و فرهنگی
فقر، بیکاری، بی‌سواد، رفیق بد و همسایه، محیط آلوده زندگی، شرایط بد محیط اجتماعی، رابطه با افراد و دوستان ناباب، مسائل ناموسی.	عامل اجتماعی و فرهنگی
پاتوق‌های مصرف موادمخدر شیشه و تریاک، دوست بد، محیط زندگی آلوده، نداشتن درآمد برای خرج خوراک و پوشاک برادر و خواهر، فقر، بیکاری، حاشیه‌نشینی.	عامل اجتماعی و فرهنگی
بیکاری و فقر، حاشیه‌نشینی بودن و محیط آلوده، زیادبودن پاتوق‌های مصرف موادمخدر شیشه و تریاک، دوست بد، محیط زندگی آلوده، نداشتن درآمد خانواده، گرانی‌ها.	عامل اجتماعی و فرهنگی

در مرحله بعدی، مفاهیم و مقولات مسخرج در جدول ۵ یا همان مضامین پایه، بار دیگر مورد کدگذاری قرار گرفتند که نتیجه آن مولفه مشخص و در جداول بعدی ارائه می‌شود.

جدول ۶. مولفه‌های گرایش به جرایم خشن از دیدگاه مصاحبه‌شونده‌ها

مضامین فراگیر	مفاهیم و مقولات
مولفه‌های اجتماعی و فرهنگی قضات	نداشتن شغل و بیکاری، عدم توانایی خانواده در تأمین مایحتاج زندگی، مصرف موادمخدر، اعتیاد پدر و خود مجرم، خانواده پرجمعیت، زندگی در محله‌های فقیر. باورهای غلط و سنتی، ماهیت زندگی اجتماعی قومی استان خوزستان، اختلافات قومی و قبیله‌ای، نداشتن سواد و آگاهی کافی، پیروی از تعصبات قومی و قبیله‌ای.
مولفه‌های اجتماعی و فرهنگی زندانی‌ها	نداشتن شغل و بیکاری، مصرف موادمخدر، عدم توانایی خانواده در تأمین مایحتاج زندگی، اعتیاد پدر و خود مجرم، خانواده پرجمعیت، زندگی در محله‌های فقیر. نداشتن سواد و تحصیلات کافی، زندگی در قالب رسومات قومی و قبیله‌ای، پیروی از تعصبات کورکورانه، دوستان ناباب، سهولت دسترسی به انواع سلاح‌های سرد و گرم.

باتوجه‌به داده‌های حاصل از مصاحبه با مجرمین و قضات می‌توان به این نتیجه رسید که در درجه اول، عوامل اجتماعی مانند نداشتن شغل و بیکاری، مصرف موادمخدر، عدم توانایی خانواده در تأمین مایحتاج زندگی، اعتیاد پدر و خود مجرم، داشتن خانواده پرجمعیت و زندگی در محله‌های فقیر و بعد از آن، عوامل فرهنگی مانند نداشتن سواد و تحصیلات کافی، زندگی در قالب رسومات قومی و قبیله‌ای و پیروی از تعصبات کورکورانه، دوستان ناباب و سهولت دسترسی به انواع سلاح‌های سرد و گرم در گرایش به جرایم خشن بسیار موثر بوده‌اند.

جدول ۷. سوال پنجم: مهم‌ترین علل و انگیزه وقوع جرایم خشن کدام‌اند؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
کسب درآمد برای مایحتاج زندگی شخصی، تأمین هزینه‌های مصرف موادمخدر، بیکاری و وضعیت بد معیشت، بیکاری و فقر، محیط‌های ناسالم اجتماعی، اعتیاد، خرده‌فرهنگ غلط در استان خوزستان	کسب درآمد، علل اجتماعی و فرهنگی
تأمین هزینه برای مصرف موادمخدر، بیکاری و فقر، کمبود محبت در خانواده، پرجمعیت بودن خانواده، خرده‌فرهنگ‌ها و باورهای غلط در بین اقوام و طوایف	کسب درآمد، خانواده، علل اجتماعی و فرهنگی

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول های مصاحبه شونده ها)	مفاهیم و مقولات
استان خوزستان	
کسب درآمد برای مایحتاج زندگی شخصی، تأمین هزینه های مصرف مواد مخدر، بیکاری وضعیت بد معیشت زندگی، بیکاری، ازهم گسیختگی خانواده، حاشیه نشینی.	کسب درآمد، خانواده، علل اجتماعی و فرهنگی
تأمین هزینه های مصرف مواد مخدر، پرجمعیت بودن خانواده، نداشتن درآمد، مسائل ناموسی و اقدام تلافی جویانه، فقر و بیکاری خانواده، اعتیاد، اختلافات خانوادگی و کمبود محبت و ازهم گسیختگی خانواده ها.	کسب درآمد، علل اجتماعی و فرهنگی
تأمین هزینه مواد مخدر، فقر، فراوانی سلاح، محیط زندگی با حضور افرادی که اغلب فقیرند یا سواد کمی دارند.	کسب درآمد، خانواده
بی سواد، محیط آلوده زندگی، فقر و بیکاری، بی سواد پدر و مادر، طلاق و ازهم گسیختگی خانواده، کمبود محبت در خانواده، اعتیاد.	کسب درآمد، خانواده

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۷ بیانگر این موضوع است که مهم ترین علل و انگیزه وقوع جرایم خشن از دیدگاه مجرمان و قضات، کسب درآمد برای مایحتاج زندگی شخصی، تأمین هزینه های مصرف مواد مخدر، بیکاری و وضعیت بد معیشت است.

جدول ۸. سوال ششم: پیامدهای آشکار و پنهان وقوع و گسترش جرایم خشن در جامعه کدام اند؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول های مصاحبه شونده ها)	مفاهیم و مقولات
نارضایتی مردم و شهروندان را در پی دارد، شهروندان احساس ناامنی می نمایند، عدم سرمایه گذاری در منطقه.	نارضایتی مردم و شهروندان، پیامد امنیتی.
مردم و شهروندان احساس ناراحتی و وحشت می کنند، اضطراب به آنها وارد می شود، احساس ناامنی، عدم استقبال از سرمایه گذاری، ایجاد ضربه روحی و روانی، زیر سوال رفتن اقتدار نظام و نهادهای امنیتی و انتظامی.	احساس ناامنی، پیامد امنیتی و انتظامی.
نارضایتی مردم و شهروندان را در پی دارد، احساس ناامنی و بدبینی مردم نسبت به نهادهای حکومتی و امنیتی، عدم استقبال از سرمایه گذاری در منطقه و فرار سرمایه گذاران.	نارضایتی مردم و شهروندان، پیامد امنیتی و انتظامی.
اضطراب مردم و ایجاد افسردگی و ترس، بار روانی و آسیب های روحی تا مدت طولانی در بین خانواده بزه دیده استمرار دارد.	احساس ناامنی، پیامد امنیتی و انتظامی.
مردم ناراحت شده و دچار ترس می شوند.	احساس ناامنی

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
ترس در بین مردم و زنان و بچه‌ها ایجاد می‌شود؛ تاحدی که نتوانند به راحتی در کوچه و خیابان تردد کنند.	احساس ناامنی

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۸ بیانگر این موضوع است که پیامدهای آشکار و پنهان وقوع و گسترش جرایم خشن در جامعه از نگاه مجرمان و قضات، نارضایتی مردم و شهروندان و احساس ناامنی در میان شهروندان است.

جدول ۹. سوال هفتم: چه تفاوت‌هایی در علل و انواع جرایم خشن در استان خوزستان با سایر استان‌ها وجود دارد؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
فقر فرهنگی، آلوده بودن محیط اجتماعی، ترس از زندان نداشتن، ناامیدی از زندگی، ناعدالتی و فاصله طبقاتی، فقر و تنگدستی.	دسترسی راحت و فراوانی سلاح سرد و گرم، فقر، فرهنگی و خرده فرهنگ‌های غلط.
فقر و بیکاری، بی‌عدالتی، وفور سلاح به دلیل هم‌مرز بودن با کشور عراق و سهولت قاچاق سلاح در استان خوزستان	دسترسی راحت و فراوانی سلاح سرد و گرم، بی‌عدالتی.
فراوانی سلاح سرد و گرم در استان، فرهنگ غلط تهیه و استفاده از سلاح، تنوع قومیتی و علاقه به داشتن باورهای غلط ناشی از آن، حمایت برخی خانواده‌ها از مجرمین به خاطر مسائل قبیله‌ای و طایفه‌ای.	دسترسی راحت و فراوانی سلاح سرد و گرم، حاشیه نشینی.
علاقه مردم استان به داشتن سلاح، فراوانی سلاح با توجه به ورود از کشور عراق، فقر و بیکاری جوان‌ها، حاشیه‌نشینی.	دسترسی زیاد به سلاح سرد و گرم، فاصله طبقاتی، تنوع قومیتی و وفور سلاح.
فراوانی سلاح، علاقه مردم به داشتن سلاح، رواج فرهنگ غلط داشتن سلاح در بین مردم، حاشیه‌نشینی.	دسترسی راحت و فراوانی سلاح سرد و گرم، فرهنگ غلط.
دسترسی راحت و فراوانی سلاح سرد و گرم.	دسترسی راحت و فراوانی سلاح سرد و گرم.

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۹ بیانگر این موضوع است که از دیدگاه مجرمان و قضات، علل و انواع جرایم خشن در استان خوزستان در مقایسه با سایر استان‌ها این است که سلاح به راحتی در اختیار افراد قرار می‌گیرد و در

این استان سلاح سرد و گرم به شکل فراوان وجود دارد؛ همچنین، ناعدالتی و فاصله طبقاتی، فقر و تنگدستی در این استان بی‌داد می‌کند.

جدول ۱۰. سوال هشتم: چه راهبرد و شیوه‌هایی را برای پیشگیری و مقابله با جرایم خشن می‌شناسید؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
تأمین معیشت خانواده‌ها، ایجاد زمینه تحصیل برای افراد، بالا بردن سطح فرهنگ خانواده، بهبود وضعیت اقتصادی، آگاه‌سازی عمومی، گسترش توان یگان‌های انتظامی و افزایش گشت‌ها.	راهبرد اجتماعی، ارتقای وضعیت فرهنگی
ایجاد اشتغال، برخورد قانونی با مجرمان، آگاه‌سازی عمومی، استفاده از فناوری و پایش، کنترل و نظارت الکترونیک، رواج فرهنگ گفت‌وگو توسط شیوخ و بزرگان با جوانان و افراد متخلف.	راهبرد اجتماعی و کیفری، استفاده از تدابیر نظارتی
فرهنگ‌سازی و آموزش خانواده‌ها، تأمین معیشت خانواده‌ها، ایجاد شغل برای جوانان، ترویج مهارت‌محوری، افزایش گشت‌های انتظامی در محل‌های وقوع جرایم خشن، راهکارهایی برای افزایش درآمد مردم.	راهبرد اجتماعی و فرهنگی، آگاه‌سازی عمومی مردم
ریشه‌کن‌سازی فقر و بیکاری، کاهش گرانی‌ها، به‌کارگیری افراد بومی، افزایش تجهیزات و امکانات یگان‌های انتظامی و افزایش گشت‌ها در محله‌های جرم‌خیز.	راهبرد وضعی و اجتماعی، بهبود وضعیت اقتصادی
ریشه‌کن‌سازی فقر و بیکاری، توجه به اشتغال مردم استان به‌خصوص جوان‌ها، رعایت عدالت در توجه مسئولین به مردم استان.	راهبرد وضعی، اجتماعی و کیفری
آموزش خانواده‌ها، ترویج باسوادی، تلاش برای کاهش بیکاری و فقر در استان، افزایش توجه مسئولین به مردم، به‌کارگیری افراد بومی و توجه به مناطق حاشیه‌نشین.	راهبرد اجتماعی، وضعی و کیفری

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۱۰ بیانگر این موضوع است که از دیدگاه مجرمان و قضات، ایجاد اشتغال، برطرف کردن وضعیت بد معیشت مردم، اشتغال جوانان، برخورد قانونی با مجرمان و توجه مسئولین به مردم استان از جمله راهبردها و شیوه‌های پیشگیری و مقابله با جرایم خشن است.

جدول ۱۱. سوال نهم: شیوه‌های به‌کارگرفته‌شده موثر ازسوی پلیس ایران چیست و چرا برخی از این شیوه‌ها و روش‌ها موثر نبودند؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل‌قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
حضور پلیس در مکان‌هایی که جرم اتفاق می‌افتد، ایجاد اشتغال و حرفه برای زندانیان و مجرمین پس از رهایی از زندان، تقویت پلیس با امکانات و تجهیزات افزایشی و دانش روز، افزایش گشت‌های انتظامی و استفاده از ظرفیت منابع و مخبرین.	پیشگیری وضعی، پیشگیری اجتماعی
افزایش گشت‌ها در محله‌ها و خیابان‌ها به‌صورت زیاد؛ چون اگر پلیس نباشد، به‌راحتی جرم اتفاق می‌افتد. ایجاد اشتغال و حرفه برای افرادی که به زندان رفته‌اند.	پیشگیری وضعی و اجتماعی
ایجاد اشتغال و حرفه برای زندانیان و مجرمین پس از رهایی از زندان، فرهنگ‌سازی، استفاده از ظرفیت منابع و مخبرین برای شناسایی سارقین توسط پلیس.	پیشگیری وضعی و اجتماعی و پیشگیری کیفری
حضور همیشگی پلیس در خیابان‌ها و گشت‌زنی، افزایش گشت‌های انتظامی در مناطقی که جرم اتفاق می‌افتد و استفاده از ظرفیت سایر سازمان‌های دولتی و غیردولتی.	پیشگیری وضعی و اجتماعی
آموزش مهارت‌های شغلی برای افرادی که از زندان آزاد می‌شوند، ریشه‌کن‌سازی فقر و بیکاری.	پیشگیری وضعی و اجتماعی
حضور همیشگی پلیس در خیابان‌ها و گشت‌زنی، افزایش گشت‌های انتظامی.	پیشگیری وضعی

ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۱۱ بیانگر این موضوع است که از دیدگاه مجرمان و قضات، پیشگیری وضعی و اجتماعی ازسوی پلیس ایران در پیشگیری و مقابله با جرایم خشن موثر است. در دیدگاه قضات، کنترل مجرمین حرفه‌ای و سابقه‌دار و نیز برخوردهای سریع پلیس در بازه زمانی کوتاه‌مدت برای وضعیت روانی جامعه و مردم بسیار مهم است.

جدول ۱۲. سوال دهم: اولویت‌بندی شما در خصوص این شیوه‌ها و روش‌ها چگونه است؟

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل‌قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
اشتغال برای جوانان، حذف فاصله طبقاتی، حمایت خانواده‌های فقیر ازسوی سازمان‌های حمایتی، فضای آموزشی مطلوب، فراهم کردن زمینه ازدواج و کار برای جوانان، همکاری سایر نهادها و ادوات در مقوله امنیت.	ایجاد اشتغال و حمایت خانواده، رفع مشکلات اقتصادی مردم
حل معضل بیکاری جوانان، حمایت خانواده‌های فقیر ازسوی سازمان‌های حمایتی، برخورد با فروشندگان مواد مخدر، توجه به مناطق حاشیه‌نشین، ارتقای وضعیت فرهنگی، تقویت پلیس،	ایجاد اشتغال و حمایت خانواده،

متن مصاحبه با خبرگان (کدهای معنایی یا نقل قول‌های مصاحبه‌شونده‌ها)	مفاهیم و مقولات
فرهنگ‌سازی و توجه به مناطق حاشیه‌نشین	آموزش عمومی و آگاه‌سازی مردم
ریشه‌کن‌سازی فقر و بیکاری در استان از سوی سازمان‌های مربوطه، توجه به مناطق حاشیه‌نشین، ایجاد اشتغال، فرهنگ‌سازی، مهار تورم.	ایجاد اشتغال و حمایت خانواده، بهبود وضعیت فرهنگی
حل مسئله بیکاری و فقر در جامعه، افزایش درآمدها، توجه به مناطق فقیرنشین، همکاری سایر نهادها و ادارات در مقوله امنیت، اشتغال برای جوانان، توجه به مناطق حاشیه‌نشین	ایجاد اشتغال و حمایت خانواده، بهبود وضعیت فرهنگی
توجه به مناطق حاشیه‌نشین از سوی شهرداری‌ها، رفع بیکاری، برخورد با خرده‌فروشان مواد مخدر	ایجاد اشتغال، حمایت خانواده، برخورد با مجرمان
حل مسئله فقر و بیکاری و گرانی‌ها، توجه به حاشیه‌نشینان در تأمین مخارج زندگی، استفاده از افراد بومی برای کار و ایجاد اشتغال، رعایت عدالت در تقسیم خدمات شهری.	ایجاد اشتغال و توجه به محلات حاشیه‌نشین

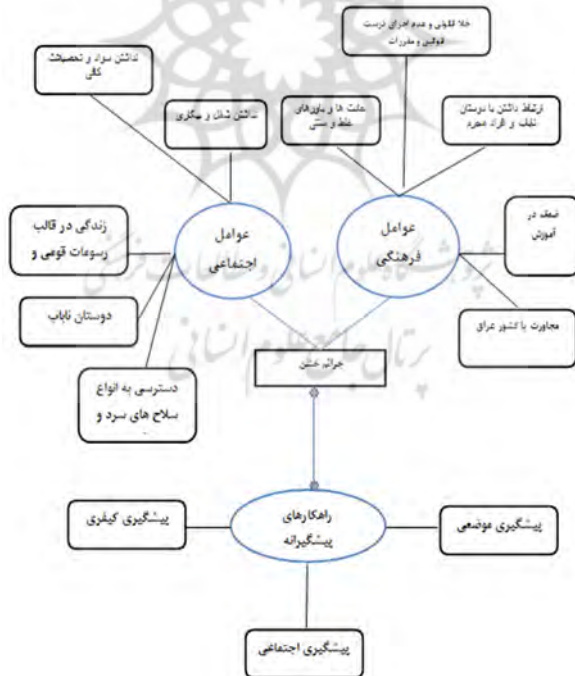
ملاحظه مفاهیم استخراجی جدول ۱۲ بیانگر این موضوع است که از دیدگاه مجرمان و قضات، بالاترین اولویت، ایجاد اشتغال است. از نظر قضات، بهترین شیوه‌های به‌کارگرفته‌شده از سوی پلیس ایران در پیشگیری و مقابله با جرایم خشن از نظر الویت عبارتند از: آموزش عمومی و آگاه‌سازی مردم، بهبود معیشت مردم، ارتقای وضعیت فرهنگی، برطرف‌نمودن خلأهای قانونی، تقویت پلیس با دانش روز و تجهیزات و امکانات، فرهنگ‌سازی و آگاه‌سازی عمومی مردم.

بحث و نتیجه‌گیری

جرم همراه با شکستن قانون، موجبات بی‌نظمی و از بین رفتن امنیت و آسایش مردم را فراهم می‌آورد و از این نظر، وقوع آن آثار منفی را برای جامعه در پی دارد. طی دو دهه گذشته، به دلایل متعددی، میزان برخی از جرایم خشن در استان خوزستان، افزایش یافته و مشکل جرایم به‌عنوان یک مسئله اجتماعی در

جامعه مطرح شده است. باتوجه به افزایش تعداد تحقیقات موجود در حوزه جرم و شناسایی عوامل اجتماعی و فرهنگی متعدد مؤثر بر جرم، نیاز به انجام تحقیقی ترکیبی برای شناسایی مهم ترین عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر جرایم خشن به ویژه در خوزستان احساس شد؛ بنابراین، هدف از پژوهش حاضر، بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر جرایم خشن و ارائه راهکارهای پیشگیرانه در فرماندهی انتظامی استان خوزستان است. در این پژوهش تلاش شد تا به دو پرسش اساسی پاسخ داده شود: عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر جرایم خشن در این استان کدامند؟ و راهکارهای پیشگیرانه در فرماندهی انتظامی استان خوزستان چیست؟ روشن است که این پاسخ با مرور گزاره های نظری و به ویژه مبتنی بر یافته ها و داده های به دست آمده از مصاحبه های حضوری بوده است. در پاسخ به پرسش های پژوهش می توان چنین گفت:

پرسش ۱: «وضعیت جرایم خشن در جامعه خودمان را طی یک دهه گذشته چگونه ارزیابی می کنید؟»

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (منبع: نگارندگان)

در پاسخ به این پرسش، تمامی قضات دادگستری و زندانیان مورد مصاحبه، معتقد بودند که میزان جرایم طی سال‌های اخیر رو به افزایش بوده است. در این بین، برخی از جرایم مانند نزاع و سرقت به عنف و مسلحانه بیش از سایر جرایم خشن مانند گروگان‌گیری، اسیدپاشی و قتل روندی افزایشی داشته است. این یافته با یافته‌های مرشدی، ۱۳۹۵؛ زارع، ۱۳۹۵؛ علیزاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ ایرارگر، ۱۴۰۰؛ الماسی و همکاران، ۱۴۰۱؛ احتشامی و همکاران، ۱۴۰۲ و جوز، ۲۰۲۱ قرابت داشت. هریک از این پژوهش‌ها با تأکید بر محل پژوهش و نوع آن، به این نتیجه رسیده بودند که جرایم خشن طی سال‌های گذشته در حال افزایش است.

پرسش ۲: «زمینه‌ها و بسترهای اجتماعی موثر در وقوع جرایم خشن کدامند؟»

مصاحبه با خبرگان و نیز زندانیان استان، بیانگر این بود که عوامل متعددی می‌تواند باعث گرایش یک فرد به جرایم خشن شود؛ از جمله فقر اقتصادی، فقر اجتماعی و فقر فرهنگی. مهم‌ترین عواملی که قضات دادگستری بدان اشاره کردند، عبارت بودند از: عدم وجود مجازات‌های بازدارنده، ضعف در آموزش، اقدامات تلافی‌جویانه ناموسی، وضعیت بد معیشتی و اقتصادی، بیکاری و اعتیاد، اختلاف‌افکنی و تفرقه در بین اقوام، حاشیه‌نشینی، قاچاق سلاح و مهمات غیرمجاز به داخل کشور، ازهم‌گسیختگی خانواده‌ها و دوستان ناباب. درحالی‌که زندانیان مورد مصاحبه بر موارد زیر تأکید داشتند: بیکاری، نداشتن درآمد برای تأمین مایحتاج خانواده، مصرف موادمخدر، خانواده پرجمعیت، بی‌سوادی پدر و مادر، محیط آلوده، فراوانی سلاح باتوجه‌به قاچاق، دوستی‌های شکل‌گرفته در پاتوق‌ها به‌خصوص زمان مصرف موادمخدر و حاشیه‌نشینی. به‌طور کلی، به‌نظر می‌رسد که عوامل یادشده ازسوی هر دو مصاحبه‌شونده تا اندازه زیادی بههم نزدیک بودند. این یافته‌ها با یافته‌های علیزاده (۱۳۹۶) که در نتایج تحقیقاتش بر عواملی چون تحصیلات، درآمد، شغل، داشتن اعتیاد، داشتن خانواده‌ای با تحصیلات کم و والدین معتاد و مجرم اشاره کرده بود، قرابت دارد و نیز با نتایج تحقیقات احتشامی و همکاران (۱۴۰۲) که به بررسی

روندهای علل وقوع جرایم خشن پرداخته بودند، و میرزابیگی و همکاران (۱۳۹۷) و بنی اسد و همکاران (۱۳۹۴) که به تأثیر بیکاری، والدین و تحصیلات اشاره کرده بودند، همسان بود. با این وصف، یافته‌های این پژوهش با نتایج کار الماسی و همکاران (۱۴۰۱) که به‌طور اختصاصی به تأثیرات دوران کودکی تأکید داشتند، نزدیک نبود. این یافته‌ها همچنین، با برخی از یافته‌های پژوهش‌های خارجی مانند نادای (۲۰۲۰) و جوز (۲۰۲۱) قرابت داشت.

پرسش ۳: «پیامدهای آشکار و پنهان وقوع و گسترش جرایم خشن در جامعه کدام‌اند؟»

در این خصوص، مهم‌ترین پیامدها از نظر قضات عبارت بودند از: احساس ناامنی، عدم سرمایه‌گذاری در منطقه، بدبینی مردم نسبت به نهادهای حکومتی و امنیتی، رواج اضطراب در بین شهروندان، استمرار بار روانی و آسیب‌های روحی تا مدت طولانی در بین خانواده بزه‌دیده. از دیدگاه زندانیان عبارت بودند از: نارضایتی مردم و شهروندان، احساس ناراحتی و وحشت و ترس از وقوع جرایم. ملاحظه می‌شود که پیامدهای یادشده، تاندازه‌ای به هم نزدیک و در برخی از موارد، برای نمونه عدم سرمایه‌گذاری در منطقه، بدبینی مردم نسبت به نهادهای حکومتی و امنیتی و تداوم احساس نگرانی از هم دور می‌شدند.

پرسش ۴: «چه تفاوت‌هایی در خصوص علل و انواع جرایم خشن در استان خوزستان با سایر استان‌ها وجود دارد؟»

در دیدگاه هر دو صاحب‌شونده مهم‌ترین تفاوت‌ها عبارت بودند از: علاقه مردم این استان به داشتن سلاح و فراوانی آن توسط فروشندگان و قاچاقچیان، فقر فرهنگی و رواج خرده‌فرهنگ‌های غلط، هم‌مرز بودن با کشور عراق، سهولت قاچاق سلاح در استان، تنوع قومیتی و وفور سلاح.

پرسش ۵: «کدام‌یک از شیوه‌های به‌کارگرفته‌شده از سوی پلیس ایران را در پیشگیری و مقابله با جرایم خشن موثر می‌دانید و چرا برخی از این شیوه‌ها و روش‌ها موثر نبودند؟»

در این خصوص، اگرچه تاندازه‌ای دو صاحب‌شونده به هم نزدیک بودند، اما نتایج نشان داد که در بسیاری مواقع با هم اختلاف نظر داشتند؛ برای نمونه،

در حالی که زندانیان به شیوه‌های پیشگیری وضعی (مثل پلیس همیشه گشت زنی کند تا سارقین سرقت نکنند، حضور پلیس در مکان‌هایی که جرم اتفاق می‌افتد، به صورت محسوس باشد، در محله‌ها و خیابان‌ها به صورت زیاد گشت‌ها باشند) تأکید داشتند، قضات بر پیشگیری اجتماعی (مثل بهبود وضعیت اجتماعی، ارتقای وضعیت فرهنگی، ایجاد اشتغال در سطح جامعه برای جوانان، ریشه‌کن کردن فقر و بیکاری) اشاره می‌کردند. با این وصف، برخی از روش‌ها و شیوه‌های دیگری دیده شد که مورد تأکید هر دو مصاحبه‌شونده بودند؛ مانند آموزش شغل برای افرادی که از زندان آزاد می‌شوند، ریشه‌کن‌سازی فقر و بیکاری، گسترش و تقویت توان انتظامی یگان‌ها، ایجاد اشتغال در سطح جامعه برای جوانان.

پرسش ۶: «راهکارهای پیشگیرانه از وقوع این نوع جرایم کدام‌اند؟»

در پاسخ به این پرسش، هر دو مصاحبه‌شونده در برخی از موارد، به راهکارها در قالب راهبردهای کلان و خرد، اشاره کرده بودند؛ برای نمونه، در سطح کلان: بهبود وضعیت اقتصادی (قضات و زندانیان)، ارتقای وضعیت فرهنگی (قضات)، آگاه‌سازی عمومی مردم به‌ویژه از طریق رسانه‌ها و گسترش توان یگان‌های انتظامی و افزایش گشت‌ها (قضات)، ایجاد اشتغال، برطرف کردن وضعیت بد معیشت مردم و جوانان و فرهنگ‌سازی و آموزش خانواده‌ها (زندانیان). اما در سطح میانه و خرد، به این موارد اشاره شده بود: استفاده از فناوری و پایش، کنترل و نظارت الکترونیک و ممنوعیت سلاح برای مردم (قضات)، استفاده از افراد بومی در مشاغل استانی (زندانیان). افزایش سطح سواد در خانواده‌ها (زندانیان)، توجه مسئولین به مردم و توجه به مناطق حاشیه‌نشین (زندانیان).

پرسش ۷: «اولویت‌بندی شما در خصوص این شیوه‌ها و روش‌ها چیست؟»

با تأکید بر یافته‌های پژوهش مشخص شد که مهم‌ترین اولویت‌های پیشگیری از وقوع و گسترش جرایم خشن در نزد دو مصاحبه‌شونده به قرار زیر است: اشتغال برای جوانان، حذف فاصله طبقاتی‌ها، حمایت خانواده‌های فقیر از سوی سازمان‌های حمایتی، برخورد با فروشندگان موادمخدر، توجه به مناطق حاشیه‌نشین شهری، حل معضل بیکاری جوانان (زندانیان). رفع مشکلات

اقتصادی مردم و ایجاد شرایط زندگی ایده‌ال، فضای آموزشی مطلوب، آموزش شیوه‌های تربیتی صحیح به والدین، فراهم کردن زمینه ازدواج و کار برای جوانان، رفع مشکل بیکاری، مهار تورم، همکاری سایر نهادها و ادارات در مقوله امنیت، تقویت نرم‌افزاری و سخت‌افزاری پلیس (قضات). با این وصف، در حالی که ایجاد اشتغال و حمایت از خانواده مهم‌ترین اولویت زندانیان در میان همه روش‌ها و شیوه‌های پیشگیری از جرایم بود، قضات در پیشگیری از جرایم خشن بر رفع مشکلات اقتصادی مردم، آموزش عمومی و آگاه‌سازی و بهبود وضعیت فرهنگی اصرار داشتند.

نتیجه اینکه زمینه‌های خانوادگی، شکاف‌های اجتماعی و فرهنگی، جغرافیا، فقر، بیکاری و وضعیت منطقه‌ای و قومی بر شدت جرایم خشن تأثیر دارد. در این بین، از سه راهکار پیشگیرانه، اولویت با پیشگیری اجتماعی، سپس موضعی و در آخر کیفی است؛ به این معنا که تقریباً تمامی یافته‌ها نشان داد که هر چه مشکلات خانوادگی بیشتر و پیچیده‌تر باشد، معیشت مردم با مشکل مواجه شود، میزان بیکاری بالا و میزان آگاهی مردم در سطح پایینی قرار داشته باشد و در کنار آن، حاشیه‌نشینی و ورود و خروج سلاح‌ها مدیریت نشود، وقوع و گسترش جرایم خشن محتمل‌تر خواهد بود. همچنین، تأسیس و تقویت مراکز اجتماعی، فرهنگی، حمایت‌های فرهنگی از مردم منطقه و سرمایه‌گذاری ویژه و کلان در پیشگیری‌ها موثر خواهد بود.

پیشنهادها

۱. برگزاری جلسات اندیشه‌ورزی و اتاق فکر برای اتخاذ راهکارهای نوین و علمی در راستای پیشگیری از وقوع جرایم خشن؛
۲. اتخاذ راهکارهای عملی مناسب برای زندانیان جرایم خشن به منظور پیشگیری از بازگشت مجدد آنها به اعمال مجرمانه پس از فراغت از زندان؛ برای نمونه، آموزش مهارت‌های فنی به زندانیان تا پس از آزادی از زندان بتوانند منبع درآمدی داشته باشند و نیز در اختیار قراردادن امکانات آموزشی و فنی بیشتر و رایگان در اختیار افراد محله‌های پایین شهر؛

۳. تلاش برای بهبود وضعیت اقتصادی و ایجاد اشتغال در سطح استان با برگزاری جلسات مداوم با سازمان‌ها و نهادهای دخیل در موضوع و سپس مطالبه‌گری از سازمان‌ها و نهادهای مذکور؛
۴. پیگیری رفع معضلات و مشکلات اجتماعی نظیر فقر، حاشیه‌نشینی و اعتیاد به‌منظور کاهش مجرمین بالقوه وقوع جرایم خشن؛
۵. تقویت گشت‌های تلفیقی در زمان پیک وقوع جرم و استفاده از گشت‌های تجسس با لباس شخصی در بعضی از ساعات شبانه‌روز؛
۶. انجام پیگیری‌های لازم از آموزش و پرورش به‌منظور اختصاص اوقاتی برای حضور کارشناسان و متخصصین پیشگیری از وقوع جرم برای آگاه‌سازی و آموزش دانش‌آموزان؛
۷. تقویت راهبرد پیشگیری از جرم به‌ویژه در کانون‌های جرم‌خیز؛ برای نمونه در محله‌ها یا حاشیه‌های شهر؛
۸. تقویت تلاش‌های فرهنگی با تأکید بر آگاه‌سازی عمومی در خصوص جرایم خشن از طریق آموزش‌های عمومی، فعال‌نمودن سازمان‌ها و نهادهای به‌ویژه از طریق رسانه‌های عمومی و مدارس در فضاهای عمومی و شهری؛
۹. تقویت تعامل با سازمان‌های مرتبط با پیشگیری از جرم در راستای تقویت مراقبت‌های غیررسمی، همراه‌سازی و تشویق ساکنین بخش مرکزی خوزستان در قالب مشارکت در امر پیشگیری و تأمین امنیت اجتماعی؛
۱۰. اجرای گشت‌های هدفمند با توجه به مناطق کانونی جرم و زمان‌بندی مناسب گشت‌های انتظامی بر پایه یافته‌های پژوهش و ساعات پیک جرم.

تقدیر و تشکر

پژوهشگران از تمامی کسانی که در تنظیم، نگارش، تحلیل و ویرایش این مقاله کمک کردند، کمال تشکر را دارند.

فهرست منابع

- احتشامی، علی؛ هاشمی، سید محمد؛ شریف پور، حسین (۱۴۰۲). روند پژوهی جرایم خشن (مورد مطالعه: استان مازندران از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱). نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، ۸(۳)، ۱۶۷-۱۹۶.
- doi: ۲۰/۱۰۰۱/۱/۲۵۳۸۱۹۴۶/ssj. ۲۰۲۳/۱۰۱۹۷۲
- احمدی، حبیب (۱۳۸۶). جامعه شناسی انحرافات. تهران: سمت.
- آرون، ریمون (۱۳۹۳). مراحل اساسی سیر اندیشه در جامعه‌شناسی: متن کامل و بازبینی شده. مترجم: باقر پرهام. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- الماسی، یوسف؛ وروایی، اکبر؛ قاسمی، مسعود؛ رضایی فرد، ساسان (۱۴۰۱). پیشگیری از جرایم خشن بزرگسالان ناشی از بزه‌دیدگی دوران کودکی. مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۷(۶۴)، ۱-۱۹.
- doi: ۱۰/۲۲۰۳۴/cps. ۲۰۲۲/۱۲۶۸۰۴۳/۱۴۵۸
- ایارگرف حسین (۱۴۰۰). تحلیلی بر نقش نیروهای انتظامی در کنترل جرایم خشن در ایران. فصلنامه علمی مطالعات امنیت اجتماعی، ۱۲(۶۸)، ۱۳-۳۶.
- doi: ۱۰/۲۲۰۳۴/sss. ۲۰۲۱/۹۶۹۱۵
- بنی اسد، زیبا؛ براتی مصلح، محمدسعید؛ عمران‌نیزاد، فاطمه (۱۳۹۴). بررسی علل افزایش سرقت به عنف (مطالعه موردی شهرستان بندرعباس). مطالعات امنیت اجتماعی، ۲(۴۱)، ۴۷-۸۲.
- http://sss.jrl.police.ir/article_11942.html
- حیدری، سعید؛ رحمانی فیروزجاه، علی؛ عباسی اسفجیر، علی اصغر؛ مهرآیین، مصطفی (۱۴۰۱). تحلیل پدیدارشناختی ادراک زندانیان جرایم خشن استان مازندران. جامعه پژوهی فرهنگی، ۱۳(۳)، ۵۷-۸۱.
- SID. <https://sid.ir/paper/۱۰۶۰۲۳۵/fa>
- خراطها، س.، و جاوید، ن. (۱۳۸۴). بررسی علل و عوامل جامعه شناختی بروز نزاع و درگیری و پیامدهای آن در شهر تهران. مطالعات امنیت اجتماعی، ۲(۶-۷)،
- SID. <https://sid.ir/paper/۴۶۱۴۳۹/fa>
- رضایی، رضا (۱۳۹۶). بررسی جرم تجاوز به عنف از نگاه جرم شناسی، نشریه کارآگاه، ۱۱(۴۱): ۳۷-۴۹.
- http://det.jrl.police.ir/article_18783.html

- عبدالرحمانی، رضا؛ ایارگر، حسین (۱۳۹۸). راهبردهای اجتماعی-ارتباطی پلیس برای مقابله با جرایم خشن. نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، ۴(۱۲)، ۷۷-۱۱۲.

doi: ۴۱۲۲۱۳۹۸۳

- علیزاده، اعظم؛ ذاکری نصرآبادی، زهرا؛ سلیمی، اکبر (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرایم خشن و خاص در بین مجرمین در زندان شهرستان سیرجان. انتظام اجتماعی، ۱۰(۳)، ۲۲۵-۲۵۰.

http://sopra.jrl.police.ir/article_۱۰۵۶۷۳.html

- محسنی، منوچهر (۱۳۸۶)، جامعه شناسی انحرافات اجتماعی. تهران: طهوری.
- مرشدی، مسعود (۱۳۹۵). بررسی شیوه‌های موثر پیشگیری وضعی از سرقت به عنف، فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۴(۱۱): ۱۳۷-۱۶۰.

http://icra.jrl.police.ir/article_18196.html

- ملکی، مصطفی؛ جعفری، جلال؛ جمشیدی، مجید (۱۳۹۶). آسیب‌شناسی جرایم خشن و راهکار پیشگیری از آن. فصلنامه علمی دانش انتظامی زنگان، ۶(۲۴): ۴۷-۵۸.

http://zanjan.jrl.police.ir/article_۱۵۶۱۲.html

- میر محمد صادقی، حسین (۱۳۹۲). جرایم علیه اشخاص، تهران: نشر میزان، تهران.

- میرزاییگی، محبوبه؛ شاملو، باقر؛ بوستانی، داریوش (۱۳۹۷). بررسی جرم شناختی علل ارتکاب جرایم خشن (قتل عمد و آدم ربایی) در شهر کرمان، فصلنامه علمی کارآگاه، ۱۲(۴۵)، ۷۳-۵۵.

http://det.jrl.police.ir/article_91564.html

- Haoran, X., Verhage, A., & Vandeviver, C. (2022). Violence against on-duty police officers: the role of criminal motivation and premeditation in offenders' choice of weapons. *Policing: An International Journal*, 45(6), 1023-1036.

- Heath-Kelly, C., & Shanaah, S. (2023). Rehabilitation within pre-crime interventions: The hybrid criminology of social crime prevention and countering violent extremism. *Theoretical Criminology*, 27(2), 183-203.

- Joel Mathew Jose (2021) CRIME IS A RESULT OF SOCIAL AND ENVIRONMENTAL FACTORS AND NOT ON BIOLOGICAL FACTORS. *International Journal of Current Advanced Research* 10(02):23939-23941.

DOI:10.24327/ijcar.2021.23940.4743

- Kolomiets, N., Senchenko, N., Petryk, O., Ivankov, I., Ovsianikova, O., & Geperidze, D. (2023). International Legal Standards in Crime Prevention. WSEAS Transactions on Environment and Development, 19, 110-118.
- Maguire, M., Brookman, F., & Robinson, A. (2017). Preventing violent crime. Handbook of Crime Prevention and Community Safety, 407-438.
- Sherman, Lawrence W., and John E. Eck. (2002). Policing for prevention. In Evidence based crime prevention, edited by Lawrence W. Sherman, David Farrington, and Brandon Welsh. New York: Routledge.
- Sutton, A., Cherney, A., White, R., & Clancey, G. (2021). Crime prevention: Principles, perspectives and practices.
- Sytsma, V. A. (2015). Exploring police-resident racial equality and violent crime. Journal of Criminological Research, Policy and Practice, 1(1), 4-18.
- UNODC (2005b) Eighth United Nations Survey of Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna,
www.unodc.org/pdf/crime/eighthsurvey/5678svc.pdf.
- Vargas J. (2023) The impact of socioeconomic factors on crime rates. Addict Criminol. 2023;6(4):161.
- Vaughn, P. (2018). A Multi-Level Theory of the State's Monopoly on Violence: Explaining the Effect of the Police on Violence. In Homicide and Violent Crime (Vol. 23, pp. 159-176). Emerald Publishing Limited